

E P I S T O L A.

tis esse possit: Tuam vero institutionem, quam Rex ille sapientissimis suis consiliis exorsus est, selectissimisque viris corroboravit, magnificentissimo librorum apparatu ita perficit, ut ineffabili quadam necessitudine quantum filius parente, tantum parens filio regum omnium prstantiam vincat. Ecce, continuato illius jussu, inter antiquos auctores emicat SEVERINUS BOETIUS, seque Tibi sistit, ut meliori quodam jure, sic majori spe fructuum uberrimorum.

Omnium certè ejusmodi auctorum meritissimò BOETIUS Tibi se sistit. Illi enim advenæ Gallicorūmque institutorum penitus ignari, præcone indigebant, qui prædicatâ eorum dignitate, aliquam in Aulâ iisdem compararet existimationem: Hic pridem à Philippo Pulcro Galliarum rege, literarum literatorūmque amantissimo principe, honorificentissimè exceptus, propè domesticus est, aulicorūmque morum tam gnarus, quam ab Aulicis notus. Illi prophani, nullâ, nisi quam fortè à novis interpretibus acceperunt, pietate commendantur: Hic sacer, Christianâ Martyris splendidius, quam Romanâ Patricij micat purpurâ. Illi in uno duntaxat dicendi genere versati, aut solutam sine strictâ, aut strictam sine solutâ orationem habent: Hic utriusque sermonis scientissimus, ut persuadet orator eloquens, sic poëta suavis delectat. Illi Musis mollioribus inspirati, suis sententiis si non ladunt, lasam ostendunt mentem, quam sanare nequeunt: Hic, docente severiori Philosophiâ, perturbationes, errorum vitiorūmque cau-

E P I S T O L A.

sas, ita detegit, ut ad mentis salutem multum conferre posse videatur.

Si vero Auctor ille faciles ad Te habuerit aditus, SERENISSIME DELPHINE, majorem doctrinæ virtutisque accessionem se sperabit facturum, non solum in Te; sed in omnibus etiam adolescentibus, ad quos, velut à capite ad membra, regia Tua institutionis forma derivatur.

Magnum quidem est, Te Geographiam, Chronologiam, Historiam tam prophanam quam sacram, eximiâ latinitate cumulatas perfectissimè callere: sed longè majus, illius, quam insitam habes cùm de Te, tum de Deo notitiæ philosophicum, quod BOETIUS hic suggerit, accipere incrementum: illæ etenim priores disciplinæ huic posteriori, non secus ac mancipia dominæ famulantur. Hac informatione princeps tanto altius populos supereminet, quanto sui conscius, Conditorisque intelligens, divitiis, honoribus, voluptatumque illecebris, quibus regale solium circunfundis solet, contemtis & humiliores de semetipso & sublimiores de divinâ majestate concipit sensus. Non omittendæ erant ea, qua animo Tuo verè regio impressæ sunt, artes ingenuæ: sed illa, quam BOETIUS inspirat, humanæ divinæque naturæ notitia Tibi omnino necessaria videtur: suis etiam sceptrâ non carrent miseriis, quibus philosophicum illud Consulis Romani remedium utiliter potest adhiberi.

Quamvis autem augustum Tuum genus, & prstantissima Tua eruditio Te adeo evexissent, ut aureus hic liber magno Tibi deinceps usui esse non posset,

P R A E F A T I O.

Coemptio, inquit, est institutio super aliquā portione dāndā de re emendā vel vendendā, & vocatur vulgariter UNGELT, quamquam fortè, errante typographo, sermo fuit depravatus, gallicè dicimus monopole. Nescio etiam quomodo à S. Thomā dici potuissit ad finem 2. Metri lib. 1. hæc Marquardus.

Ac ne putes, me hæc temere fingere, consulere poteris cùm Vallinum, tum etiam Ascensium, qui pariter negant, S. Thomam esse horum commentariorum auctorem. Non tamen continuò Sancti Thomæ crediderim, inquit Ascensius præfatione in hos Boëtij libros, cùm neque phrasim eius redoleant, neque fecunditatem illam mirabilem, qua in ceteris doctrinis eius est, assequantur, neque tempori congruant: nam Alani opuscula, quem plusculos annos post ipsum sanctum Thomam obiisse tradunt earum rerum periti, nonnumquam allegant.

Deinde commentaria Raymundi Palasini Albensis dicti Valderici in tribus præsertim versantur: 1. in brevissimis quibusdam nominum aliquot obscuriorum interpretationibus, margine libri inscriptis. 2. in longiori quadam lectione astronomica, ad exponendas vices Hesperi occidentem modò sequentis, modò orientem præeunitis solem: pro quorum intellectu, inquit ad. Metr. 5. lib. 1. est opus Archimedare, id est confidere figuræ, quarum inventor Archimedes fuit. Notetur quid circulus, quid centrum, quid area, quid circumferentia? Egregiae annotationes! 3. in quæstionibus, quas vocat Cratonicas circa quintum librum; quarum, inquit, hæc principalis voluntat quæstio, videlicet utrum, divinâ providentiâ existente, liberum arbitrium sit hominibus. Ubi interpres ille videot sententias Boëtij animo non comprehendisse.

Quamobrem ex his tribus primum nobis videtur non sufficere; secundum redundare; tertium impedimento esse ad mentem Boëtij hic percipiendam.

Postea Ascensius, ut ipse jactitat prædictâ præfatione, docuit carminum leges & varietates; fabellas quoque & historias diligentius recitavit; & latinitatis aut servata aut neglecta virtutem aperuit, dolens quod grata verba subinde incerta reperire nusquam potuit.

At interpres iste, quamquam sibi magnopere placeat, apud alios tamen male audit: *Ascensius Badus*, inquit Theodorus Sitzmanus, de quo statim dicitur, hunc aliosque optimos auctores quisquisque affanii inquinare impudenter dicam, an imprudenter non abstinuit. Quod Ascensij vitium quamvis non constaret, idem nihilominus Ascensius ipsos non excessit Grammaticæ limites, ultra quos ad accuratam horum librorum intelligentiam aliquid majus desideratur.

Subit Joannes Bernartius, qui, paucis in solutam, paucioribusque in strictam hanc Boëtij orationem notatis, seipsum videtur illustrandum ornandumque ita suscepisse, ut ubi primùm vel minimam nanciscitur occasionem eorum, quorum recordatur, dicendorum; hæc sive ad institutum conducant, sive non, congerat, suam potius eruditionem, quam auctoris mentem expositurus. Hic, inquit prædictus Sitzmanus, librum hunc nobis tradidisset multò tersiorem, si lucisset: sed immaturâ morte sublatus in rationem Libitinæ venit, telamque, quam erat exorsus, imperfectam reliquit.

Succedit ipse Theodorus Sitzmanus, qui totus est in componendis variis lectionibus, ut quam melius exponere sensa Boëtij existimaverit, hanc expeditis ceteris moneat retinendam. » Quibus tamen, ut ipse de semetipso ait,

non

P R A E F A T I O.

non raro inspergit alia quædam, vel ex philologiâ, cui unicè haec tenus fuerat addictus; vel ex jurisprudentiæ politices ve penu; vel ex orbe illo disciplinarum, quæ studio sapientiæ famulantur petita. Quod profectò, addit, non aliam ob causam feci, quam ut gratâ vice nunc prodeßem, nunc delectarem, hoc est, utile dulci miscerem.

Fidem-ne liberaverit suam hic interpres, æquus lector judicer. Ego vero existimo, primum quidem ipsum Orationis Boëtianæ contextum, quem recensuit, aliis perspicacioribus oculis indiguisse; deinde hunc interpretem alios veterum liberorum interpres imitatum, non tam aliorum quam sui gratiâ scripsisse: unde ita citavit alios sive oratores sive poëtas, qui more Boëtij locuti fuerant, ut cùm unum auctorem suscepisset explicandum, plures, nullo expoſito, nobis proponat interpretandos, homo felicis memoriæ.

Denique Vallinus, nostro judicio, omnium optimè de Boëtio meritus est: contextum enim sæpius corruptum emendavit: quamobrem, ut ipse de se ait, optimos quoque codices consulimus contextumque ex eorum plerumque consensu recensuimus. Ii autem fuere duo manu exarati Sancti Victoris; duo ex bibliothecâ Thuanâ iudicemque vetustissimi; ex regiâ unus; itemque duo mei, sed recentiores. Græcus quoque eorumdem librorum codex, quos Græci interpretatus est Maximus Planudes ex eadem bibliothecâ regiâ. Ex editis vero Florentinus anni 1513. & alius quivis optimus. Quinetiam idem Vallinus quosdam hujus opusculi locos, quos obscuriores putavit, suis notis illustrare conatus est. Propterea quæ Lugduni Batavorum, novem abhinc annis, typis mandata sunt, Variorum in hanc Philosophiæ consolationem commentaria, hæc Joannis Bernartij, Theodori Sitzmani, & Renati Vallini notis, velut cæmentum sine calce, constant.

Ipse tamen Vallinus, omisâ omni verborum interpretatione, tacitaque Boëtianâ disputandi ratione, notas adhibuit tam raras tamque breves, ejus ut labor, alioqui utilis, ad perfectam hujus operis cognitionem habendam sufficere non possit. Et hæc antiqua sunt, sive potius minus recentia Consolationis philosophicæ commentaria.

I I.

Prædicta commentariorum in consolationem philosophicam vitia optimè animadvertisit vir ut gente, sic doctrinâ omniq[ue] virtutum genere præstantissimus, Carolus Sancta-Mauræus, Montauerij Dux, SERENISSIMI DELPHINI Moderator, & pro singulari suâ, in rebus principum consulendis prudentiâ, agrè tulit, facta prudenter illius Aulici, cuius consiliis quandiu usus est rex Theodericus, tandem vitam optimo imperatore dignam egit, obscurioribus verbis velata latere. Idipsum etiam novit illustrissimus Ecclesiæ Princeps Jacobus Benignus Bossuetius, Condomenis Episcopus, ejusdem SERENISSIMI DELPHINI Præceptor, & pro eximiâ suâ in divinis Mysteriis sapientiâ doluit, cogitata sapientissimi illius theologi, quo docente humana libertas cum divinâ providentiâ conciliatur, compressiori quodam differendi modo occultata ignorari. Id quoque videt clarissimus vir Petrus Daniel Huetius, nostræ quondam Cadomenis Academiæ alumnus; cuius etiam operâ idem SERENISSIMUS Princeps ad literarum & sapientiæ studia utitur, & pro incredibili suâ in

é

E P I S T O L A.

grande tamen Tuum DELPHINI decus id à Te
videtur postulare, illum ut librum Tibi legi cures, cùm
alias ob causas, tum maximè, ut BOETIUS Gal-
licis Academiis, à quibus pari, quâ olim à Romanis
mænibus, injustitiâ dudum exsulavit, Tuo regali
exemplo restituatur: turpe nimis regno Christia-
nissimo sacrum hunc doctorem Virgilio, Ciceroni,
Aristoteli, ceterisque religionis Christianæ hostibus
postponi, eoque magis, quod ille non intelligendi so-
lum, sed etiam dicendi gravissimus auctor & magi-
ster nostras Christianorum scholas affluentibus doctri-
narum omnium copiis ditaverit. Grammaticam,
fugatâ barbarie, sanctos fabularum usus docuit:
Rheticam lectissimis verbis verissimisque sententiis
ornavit: Philosophiam obscuritate liberata mita ex-
coluit, ut quicumque huic parere voluerit, is omne
ætatis tempus posset sine molestiâ transfigere.

Patere ergo, SERENISSIME DELPHINE,
virum pariter nobilem, doctum, & sanctum Regiam
ingredi, ceteris auctoribus Tuis annumerari, &
inter illas, quas in literis feliciter consumis, operas Tibi
audiendum proponi: sanctitatem hic cum doctrinâ,
utramque cum nobilitate sic animadvertes conjun-
ctam, ut quicquid ibidem erit obvium, id augustâ
Tuâ haud indignum origine, & ad Tuam scien-
tiâ augendam & ad coronam æternam, cui reges
omnes studere debent, consequendam conducere plu-
rimum posset. Cadomi Kal. Novemb. anno Do-
mini M. DC. LXXIX.

P R A E F A T I O.

INTE R plurima Boëtij nostri opera, præstantissimum celebrissimum est illud, quod inscribitur *Consolatio Philosophiae*. Sed quæ
haec tenus edita sunt hujus operis commentaria, hæc tam imperfecta
fuerunt, ut non immerito ad usum SERENISSIMI DELPHINI
nova institui mandentur. De antiquis, novisque pauca præloquar.

I.

Antiqua, inquam, consolationis philosophicæ, aut potius minus recentia
commentaria sunt imperfecta: quæ enim commendas? éa-ne, quæ S. Thomæ
tribuuntur? an ea, quæ sunt Raymundi Palasini Albiensis dicti Valderici? an
quæ Jodoci Badij Ascensij? an quæ Joannis Bernartij Belgæ? an quæ Theodori
Sitzmani Thuringi? an quæ Renati Vallini Nannetensis? Plura, etiam dili-
gentissime conquisita, videre non potui. Sed hæc omnia aut ridicula sunt, aut
ad patefaciendas Boëtij cogitationes minimè idonea.

Primum enim quæ S. Thomæ tribuuntur in hanc consolationem Philosophiae
commentaria, hæc ridicula sunt: nam ut infinita omittam, quis temperet à ri-
su, legendo hæc lib. 1. prof. 1. *Eleys*, inquit, est civitas Græcia, in quâ stu-
davit Aristoteles: unde studia sua dicuntur Eleatica. Academia autem fuit ci-
vitas vel villa, in quâ studiavit Plato; unde studia sua dicuntur Academica: aut
hæc lib. 2. Met. 5. ad ista verba, Tyrio miscere veneno: *Thirus*, ait, est ver-
mis venenosus, in cuius sanguine intingitur purpura: aut hæc lib. 3. Prof. 8.
Alcibiades, inquit, mulier fuit pulcherrima, quam videntes quidam discipuli
Aristotelis duxerunt eam ad Aristotelem, ut ipsam videret, quâ visâ dixit: Si ho-
mines linceos oculos haberent, ut queque obstantia penetrarent introspectis vi-
ceribus, corpus quod apparet pulcherrimum, turpissimum videretur: aut hæc
ejusdem lib. Met. 8. ad hæc, asperis echinis: *echinus*, inquit, est piscis parvus
semipedalis, qui adhærendo videtur retinere navem: ubi ēχεν̄s, Latinis remo-
ra, cum echinis confunditur. Infinitus sim, si omnes hujus commenti potius,
quæm commentarij in Grammaticam, Poësim, historiam, & mentem ipsius
Boëtij errores contendam enumerare. Quare hoc opus non crediderim esse S.
Thomæ.

Videtur autem hoc opus esse Thomæ cuiusdam, natione Angli, patriâ Vva-
lensis, ordine Dominicani, cui etiam tribuitur Summa Logicæ, quæ vulgo
S. Thomæ Aquinatis nomine impressa legitur: quod enim Thomas ille dicere-
tur *Anglicus*, & Dominicanus esset, propter eundem Ordinem, & quandam
appellationis similitudinem, errore typographorum dici potuit primum *Angeli-
cus*; postea S. Thomas. Hinc ab isto commentore lib. 2. Met. 1. citatur Ala-
nus, qui non floruit nisi saeculo decimo quarto, cùm tamen S. Thomas vixerit
anno 1274. Hinc puto, hunc Thomam *Anglicè* locutum lib. 1. Prof. 4. ubi

P R A E F A T I O.

omnibus disciplinis eruditione ingemuit, elegantia excellentissimi hujus cùm oratoris, tum poëtæ, in quo tamquam in ultimo Romanorum herede dites prioris latinitatis reliquæ servabantur reconditæ, dicta inter obscuros barbari sui sæculi auctores permista contemni. Illa, inquam, præclara Galliæ nostræ lumina improbam hanc querebantur Boëtij, hujusque consolationis philosophicæ fortè, cùm jussi sumus hos Boëtij libros ad usum SERENISSIMI DELPHINI interpretatione & notis adornare. Melior-ne, an deterior præteritis videbitur noster hic labor non possumus divinare: sed præscriptas nobis has, quæ sequuntur, leges eà quâ potuimus, diligentia observare studuimus, ad perpetuum singularis in Deum pietatis; in Regem observantia; & in literas amoris monumentum.

I. Usi sumus lectione, quam, consultis sanioribus libris, recensuit Renatus Vallinus, exceptis paucis vocibus, quas, ut ibidem monuimus, validissimis conjecturis convicti mutandas existimavimus. Quoniam verò parum interest, lectorum veterum errores nosse, ideo propositâ novâ lectione verâ, arbitrii sumus omitti posse veterem falsam, & quidem eò lubentius, quod cùm nullus ferè fuerit hujus operis locus, qui aliquando non fuerit corruptus, ad fastidium usque repetendæ fuissent variæ lectiones. Quamquam ne huic etiam officio deessemus, ad finem nostri operis varias lectiones Vallini retulimus ad numeros hujus libri accommodatas.

II. Proposuimus duplex genus argumentorum, ut unâ veluti cogitatione lector animadvertere possit, quid in toto illo opere, & qualibet ejus parte contineatur. Primum est idea totius operis: ubi formati quibusdam argumentationibus, mentem lectoris efficacius commovendo, Boëtij sensa magis demonstrare sumus conati. Alterum est summarium unituscujusque capituli; in quo non solum dicenda, sed dicendorum ordinem breviter complexi sumus.

III. Quamvis hi tituli, *Metrum*, *Prosa*, à recentioribus horum librorum interpolatoribus fuerint invecti, & juvandæ duntaxat memoriaræ causâ adpositi; iisque omnes veteres libri, & optima editio Florentina careant, ut advertit prædictus Vallinus, hos tamen non omittendos esse duximus: quoniam nunc ita in usu sunt, ut quoties laudatur Boëtius de Consolatione Philosophiae; (laudatur autem sèpissime) toties hi tituli nominentur. Quid verò has notas neglexisse nœcat, expertus est ipse Vallinus: cùm hujus editione non sine magno temporis dispendio, ad fidem auctoris Boëtium appellantis probandum uti valeamus: unde contemnitur.

IV. Genera versuum, quibus hîc usus est Boëtius, propositis eorum legibus, antè nominavimus, quām eorundem interpretationem & notas aggredieremur: quod ex his plura sint minùs usitata, tyronibus præsertim, quorum gratia græcas quoque dictiones, quibus hi versus significari solent, utpote obscurores, vitavimus. Versus hi multiplicis sunt generis, nec interest numerari; sed carmina, quæ ex his versibus constant, ad sex & viginti genera revocantur.

V. Subjecimus interpretationem, strictæ quidem orationis continuatam, solutæ verò interruptam; eorum more, qui ante nos justu LUDOVICI

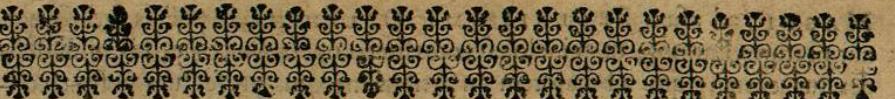
P R A E F A T I O.

MAGNI, ad usum SERENISSIMI DELPHINI in poëtas scriperunt, aut oratores Latinos; ut qui adolescentes literis operam navant, his nihil desideretur eorum, quæ ad majorem in artibus ingenuis profectum possint conferre.

VI. Notas nostras addidimus; non illas quidem longiores; ne inanem eruditionem videremur ostentare; neque etiam breviorcs, ne nostrorum commentatorum alia quærenda essent commentaria: sed ad juventutis usum aptatas: id quippe unum optarunt viri sapientissimi, quorum curis commissa fuit regia SERENISSIMI DELPHINI institutio. Sic Principi instituendo studentes, reliquæ juventuti informandæ laboraverunt, ad summum reipublicæ literariæ commodum, regnique Galici decus.

VII. Opera pretium existimavimus, integrum hoc opus interpretatione & notis illustratum duobus hinc inde interponi indicibus; quorum prior est retum præcipuarum, quæ in toto hōc opere explicato occurunt; posterior vocabulorum, quæ in his quinque consolationis philosophicæ libris leguntur: ubi curavimus vocabula, quæ nobis visa sunt barbara, aut saltē minus latīna, diversis characteribus formari: ut lector id latinitatis vitium moneretur, nec nostra tamen commentaria frequentioribus ejusmodi notis turgerent. Si nostrum hoc ausum doctiores excitaverit ad absolvendum, prolatâ auctoritate, aliquod ex ejusmodi vocabulis, id non ingratum erit nostræ temeritatis præmium. Non omnia novimus, doceri semper paratissimi.

Nihil denique istorum omnium prius attingendum arbitrati sumus, quām instar aliorum SERENISSIMI DELPHINI scriptorum proposuerimus 1. vitam Boëtij; 2. testimonia variorum cùm de Boëtio tum de ejusdem scriptis; 3. generalem librorum Consolationis philosophicæ ideam; 4. aliquam ejusmodi librorum censuram: hæc enim quilibet horum scriptorum de suo Auctore præfari consuevit; si exceperis generalem operis ideam, cuius exemplum et si non habeamus, ex ipsâ tamen, uti speramus, non mediocris utilitas erit.

ANICII MANLII SEVERINI
BOËTII
VITA.

I.

^a Confolat. Philof.
I. i. p. 5. Tua cisi-
tais antiquissimam
legem.

^b Cassiodorus in
chronico ad consu-
latum Aëni & stu-
dit anno Christi
454.

^c Sic inscribuntur
libri Consolationis
Philosophiae.

^d Valerius Maxim.
sive Probus libello
de prænomine.

^e Ut Flavius Vespasianus, & Flavius
Sabinus fratres,
apud Suetonium.

^f S. Hieron. ep. ad
Demetriadem. Illu-
stis sanguinis genus,
in quo aut nullus aut
rarus est, qui non
meruerit consulatum.

BOËTIUS natus est Romæ^a, circa annum Domini quadringentesimum septuagesimum quintum, æquævus Joanni Summo Pontifici; Justino Imperatori; Fulgentio, Ennodio, & Cassiodoro doctoribus Ecclesiasticis. Nomen genusque matris non scimus: sed pater ejus fuit Anicius Manlius Flavius Boëtius, vir ipse consularis, filius Boëtii illius, qui^b præfecturam prætorii gerens, imperante Valentino tum interemptus fuit, cum Aëtius patritius, dux fortissimus, cuius ut laborum sic victoriarum ille semper fuerat particeps, ejusdem imperatoris manu imperfectus est.

II.

Hic autem, de quo nunc agimus, Auctor vocatur^c *Anicius Manlius Severinus Boëtius*, prænomine scilicet nomini cognominique postposito. Nimurum hoc erat in usu apud antiquiores Romanos, ut idem homo tribus aliquando donaretur appellationum generibus, quæ dicebantur^d prænomen, nomen, & cognomen. Prænomen, ut vox ipsa sonat, est appellatio, quæ appellationi gentis præponi solet: qualia sunt nomina, quæ apud nos vocantur propria, ut *Ludovicus*: Nomen, appellatio gentis, ut *Hectorides*: Cognomen, appellatio familiæ ejusdem gentis: ut *Borbonides*. Ut autem sæpe prænomen nomini, & nomen cognomini olim anteponebatur, sic non raro, ^e inverso ordine, ut nunc, positis nomine & cognomine, prænomen subjiciebatur. Sic ergo auctor noster nomine gentis dicitur *Anicius*; quod ex^f antiquissimâ nobilissimaque Aniciorum gente esset prognatus. Sic nomine familiæ dicitur *Manlius Severinus*, quia ex Manliis Severinis ortus erat: sive fuerint duæ familiæ, quarum alteram, nimurum Manliorum per patrem, alteram videlicet Severinorum per matrem attigerit: sive eadem fuerit familia cognomine altero dicta Severinorum, propter illam severitatem, quâ T. Manlius, qui ob detractum Gal-

ANICII MANLII SEVERINI BOETII VITA.

lorum duci à se occiso torquem, inde *Torquati* cognomen in familiam intulit, filium^g securi cædi jussit, quod contra edictum, ductorem Tusculanorum singulari certamine provocantem interfecerit. Sic proprio nomine dicitur *Boëtius*, sive ut quibusdam scribitur *Boëthius*, aut alius *Boëthius*, ab auxilio, quod primus, cui istud prænomen fuit impositum, tulit: ^h quippe Græcis est *adjutor*: propterea plures olim, ut apudⁱ Laërtium, Plutarchum^j, ipsum nostrum^k auctorem hōc prænomine donati sunt.

III.

Cum vero noster Boëtius^l duodecim saltem annis natus amisisset patrem, hic^m amicorum propinquorumque curis commissus, Romæ primū, posteaⁿ Athenis studuit: ubi in grammaticâ, philosophiâ, mathematicisque disciplinis tantum profecit, ut plura non solùm Euclidis, Nicomachi, Pythagoræ, Ptolemæi, & Archimedis, verùm etiam ipsius Aristotelis^o græca opera latinè reddiderit, reliqua ejusdem philosophi opera similiter redditurus, ipsumque cum magistro suo Platone conciliaturus, si fata tulissent.

Neque vero vir ille doctissimus in exponentibus modò auctorum operibus versatus est, sed plura ipse excogitavit, ex cogitataque ad felicem exitum perduxit. Testis est admirabile hoc philosophiæ consolationis opus: ubi Ciceronem de animorum immortalitate, quod filiæ desiderium levaret, disputantem imitatus, in hōc Ciceronem superavit, quod, cum Cicero carmine tunc non utatur, Boëtius utramque orationem ita permiscet, ut quicquid eruditionis, aut à Grammaticâ, aut à Rhetoricâ expectari potest, illud ibidem mirum in modum eluceat. Testis illa Boëtii Logica, ubi præter antiquas Porphyrii, Aristotelisque opiniones, suam ipse proposuit de *Categoris*, *divisione*, *definitione*, & *syllogismis* doctrinam, quâ ratio bene differendi plurimū promoveri potest. Testis opus illud in septem partes distributum, quod propterea, Varronis exemplo, *Hebdomades* inscribitur, in quo, quoad supereft, Mathematicorum more propositis quibusdam effatis, multa docet de eo quod *bonum* est, & *unum*. Testes libri quinque de musicâ, cuius ita peritus fuit, ut instrumenti musici, vulgo^p chitterini inventor habeatur. Testis singulare illud^q externis etiam regibus notum expetitumque inventum duorum horologiorum; quorum alterum^r aquis sub modulo fluentibus temperabatur; alterum^s Solis immensi comprehensâ illuminatione distingebatur.

Quinetiam Boëtius de theologis optimè meritus, scripsit cum de mysterio Sanctissimæ Trinitatis ad Symmachum, & ad Joannem Ecclesiæ Romanæ Diaconum; tum de In-

é

ij

^a Virgil. 6. Aenei-
dos v. 824. Sevum-
que securi Alspice
Torquatum.

^b In vita Zenonis.
^c In Symposiaco.
^d Comment. in Por-
phyr.

^e Elaps scilicet an-
no Christi 487. si-
quidem ejus pater
consul fuit hōc ipso
anno.

^f Confol. Philof. I.
2. prof. 3. Defolu-
tum parente summo-
rum te rororum cura
fuscepit.

^g Cassiodor. I. i. var.
ep. 45. Athenien-
sum scholas longè
positus introiñi.

^h S. Antoninus ci-
tans Sigebertum 2.
part. hist. tit. xi.
cap. 15.

ⁱ In suppl. chro-
nic.

^k Cassiodor. I. 1.
var. ep. 45.

^l Ibid.

ANICII MANLII SEVERINI BOETII

^a Magdeburgenses
Centuria 6. c. x. &
ante hos S. Antonius
nus 2. part. h. st. tit.
xi. cap. 15. ex Vin-
centio.
^b Sic loquitur ipse
Boëtius I. de duab.
natur. & unâ per-
sonâ Christi.

I V.

Sed quanto doctior Boëtius, tanto majori studio coluit virtutem, suo erga Deum, & homines officio diligentissimè functus. Quales fuerint illius in divinam majestatem cogitationes vel ex eis patet, quæ inspirante philosophiâ in aureo illo philosophicæ consolationis opusculo ^c protulit: nihil enim tum docuit, nisi quod ipse ^d fecerit, nec tantâ facilitate tunc præstare potuit, nisi quod à teneris annis continuatâ pietate exercuerit. At singularis benevolentia Boëtii in omnes homines, miseros præsertim, ex hoc etiam est manifesta, quod cum ^e ingenti salutis suæ periculo Senatorum populosque omnes cum gravissimâ oratione, tum etiam objectâ periculis auctoritate protexerit: quodque ^f fuerit in pauperes liberalis.

V.

Atque propter has præclaras animi dotes factum, ut Fe-
stus ^g Senatoris princeps filiam suam Helpen Siciliæ alum-
nam Boëtio propriam dicaverit, stabilique junxerit connubio. Ea autem Helpes, inquit Vallinus ^h, dotibus animi longè corporis fortunaque bona superavit: scripsit enim versus emendatissimos, scribentique marito suavissimus genius adse-
dit. Desideravit autem ex eâ liberos: quamquam nonnulli dicant, Boëtium ex eâ duos filios Patritium & Hypatium suscepisse. Addunt, eundem Boëtium amatam hanc suam uxorem hòc ultimo carmine prosecutum fuisse:

Helpes dicta fui, Sicula regionis alumna,
Quam procul à patriâ conjugis egit amor:
Quo sine mœsta dies, nox anxia, flebilis hora,
Nec solum caro, sed spiritus unus erat.
Lux mea non clausa est, tali remanente marito,
Majorique animæ parte superstes ero.
Porticus sacris jam nunc peregrina quiesco
Indicis aeterni testificata thronum.
Ne qua manus bustum violet, nisi forte jugalis
Hac iterum cupiat jungere membra suis,
Ut thalami tumulique comes nec morte revellar,
Et socios vita neclat uterque cinis.
Sed hæc venustam Boëtii poësim non redolent: saltem ma-
ximam partem.

Propter eadem doctrinæ virtutisque ornamenta Symma-

^c Præsertim ab ini-
tio libri tertii.
^d Ennodius Epis-
cop. Ticinensis l. 7.
ep. 13. Boëtius.

^e Consol. Phil. l. 1.
prof. 4. Inde cum im-
probis graves, &c.
^f Magdeburgenses
ex Procopio l. 1. de
bello Goth., &c.
Cent. 6. c. x.

^g Consol. Philof.
lib. 2. prof. 3. Cum
tanto splendore sce-
rorum.
^h In vita Boëtii.
Eadem dicit Lilius
Gregorius Gyral-
dus de Poëtar. hist.
dial. 5.

ⁱ Consol. Phil. l. 1.
prof. 4. Soer etiam
Symmachus sanctus.

V I T A.

chus, princeps quoque Senatoris, defunctâ Helpe, Rusticiam filiam suam eidem Boëtio dedit uxorem, ex quâ, inter alios Liberos, duos suscepit filios, quorum alter avito nomine Symmachus, alter paterno Boëtius dictus fuit; quique adhuc pueri ^a consules facti sunt: ideo enim hi filii à suo patre dicuntur ^b viri consulares, quorum jam ut in id ætatis pueris vel paterni vel aviti specimen eluet ingenii.

V I.

At verò singulari cùm doctrinæ, tum etiam virtuti Boëtii referri debet acceptum, quod ille vel ab adolescentiâ summis dignitatibus ornatus fuerit. Primùm quidem adhuc juvenis ^c in Patrum Senatorumque ordine positus, patricius fuit. Deinde anno suæ ætatis circiter trigesimo quinto fuit ^d consul. Postremò ætate proiectior Magister fuit ^e officiorum: quas quidem dignitates ut non suscepit, sic non gessit, nisi ^f communi bonorum omnium studio: hinc inquis improborum omnium consilii sese semper opposuit: hinc ^g Conigalstum exactorem, miserorum civium fortunas invadentem, sèpius repressit: hinc ^h Triguillam regiæ domus præfectum, ab inceptâ jamque perpetrata prorsus injuriâ revocavit: hinc pro i Campaniâ contendens, ne injusta coemptio exigeretur, effecit: hinc ⁱ Paulinum consularem virum, Albinum, pluresque alios cum plebeios, tum etiam patricios viros non sine magno sui periculo protexit.

V I I.

Quamobrem Boëtius tantas, improborum præcipue, in se concitavit inimicitias, ut, unde laudandus erat, inde accusatus fuerit apud Theodericum, qui immoderato tam su-
premæ auctoritatis, quam Arianæ religionis amore Boëtium perdere statuit.

Boëtius quidem propter ^l prædictas animi dotes, gravissimas in se concitavit, improborum præsertim, inimicitias: quidam enim ^m Aulici, qui quod majori pollerent auctoritate, eò majori sese credebant injuriâ lædi à Boëtio, quem ⁿ sibi injusta molientibus semper experiebantur adversari, summo eundem Boëtium odio prosequebantur: hinc tres improbi delatores ^o Gaudentius, Opilio, & Basilius, quo-
rum duo priores ^p ob fraudes innumeratas exsilio destinati; tertius regio ministerio depulsus, obearatusque plurimum, sive suo sive perditorum pariter hominum consilio ^q, Boëtium apud regem Theodericum accusarunt.

Verùm idem Boëtius, unde laudandus erat, inde accusatur: quod enim non plebeios solum, sed patricios quoque viros tueri studiisset, hinc inferebant ipsum læsa majestatis reum, ^r pro Senatori contra regem stetisse. Sed quod idem in omni doctrinarum omnium, mathematicarum præcipue

^a Ibid. lib. 2. pro. 3.
Duos pariter conju-
les liberos tuos domo
provehi sub frequen-
tiâ patrum sub plebie
alacritate vidisti.
^b Ibid. prof. 4.

^c Consol. Philos.
1. 2. pro. 3. Patero
Juniores in adolescen-
tiâ negatis senibus
dignitates.

^d Ennodius 1. 8.

epist. 1.

^e Consol. Philos.
1. 3. prof. 4. Cum
Decorato gerere ma-
gistratum.

^f Ibid. lib. 1. pro. 4.
Nullam me ad magi-
stratum, nisi commu-
ne bonorum omnium
studium, detulisse.

^g Ibid.

^h Ibid.

ⁱ Ibid.

^k Ibid.

^l Ibid. Inde cum im-
probis graves inex-
rabilisque discordie.
^m Ibid. Palatini
canes.

ⁿ Ibid. Nihil apud
aulicos reservari.

^o Ibid.

^p Ibid.

^r Ibid. Quibus de-
ferentibus perculsi fu-
mus.

^s Consol. Philos. I.
1. prof. 4. Senator
dicimus saluum esse
relinisse.